

best of vol. I.
zdeněk zapletal

FLEET

Zdeněk Zapletal

Best of vol. I.

best of vol. I.
zdeněk zapletal

≡ KNIHA ZLIN

Copyright © Zdeněk Zapletal, 2010
Cover and layout © Lucie Mrázová, 2010

ISBN 978-80-87162-73-6 (tištěná kniha)
ISBN 978-80-87497-90-6 (PDF)

sen na konci rána

Lehký vítr profukoval zelenými listy ořechu. Ze dvou oken vedle sebe vykukovaly vyložené peřiny jak vyplazené jazyky. Kdyby tu byla housata, uždibovala by zelenou travu a svou žlutou barvou by kontrastovala se sytou zelení letní trávy. Bylo léto. Začínalo léto. Začínaly prázdniny. Janovi se zdálo, že všechno začíná vždycky létem. Každý rok začíná létem a pokračuje přes dozrávání, padání listů, přes plískanice a první sníh, přes beznadějnost šedivých dnů podzimu, přes závěje, zimní rekreace, přes idyly Vánoc, přes zešedlý únorový sníh k prvním květům jara, k jiným květům jara a nového léta. Pořád dokola. Rok co rok. Pokaždé je to stejné a přitom úplně jiné. Kdyby tu nebylo město a kdyby ta tráva nebyla na malém prostranství mezi několika domy, mohly na ní růst letní květiny. Jestřábníky, zvonky, rozrazilily. Kdyby to byl záhon, mohly tu růst begonie, petúnie, řeřichy a růže. Byl to kousek města. Ze zeleně vyrážely bílé hlavičky jetele. Někdy si tu hrály děti. Někdy tu Marta našla několik čtyřlístků za sebou.

Bez několika zanedbatelných roků to bylo dva tisíce let, co se narodil Kristus. Ježíš Kristus byl zabit, když mu bylo třicet tři let. Před jednou a půl miliardou let prý vznikl na zemi život. Vznikl z jednoduchých bílkovin. Poslední ve vývojové řadě živočichů byl ČLOVĚK. Homo sapiens. Vývoj každého člověka je zkráceným opakováním historického vývoje druhu. Když se

nad tím Jan zamyslel, vždycky znovu mu to připadalo úžasné. Vždycky znovu byl překvapen dokonalostí života. Jako by nejrozumnějšímu bylo poskytnuto, aby poznal všechno. Jaké to je být rybou? Nepamatoval si. Jsme lidé moudří. Moudří lidé. Téměř na všechno jsme už přišli. MY. Umíme transplantovat orgány, umíme rodit děti „ze zkumavky“, známe způsoby, jak prodloužit lidský život. Známe všechny způsoby, jak zabíjet jiné lidi, jak jiné lidi okrádat, zmrzačovat fyzicky i psychicky. Vším jsme už prošli. Vysvětlili jsme si, jak to funguje v mozku. Naučili jsme se analýze a syntéze. Ale přesto, že všechno už víme a všechno jsme prožili, nepoučili jsme se z toho. Pořád stejné chyby. Opakování chyb. Stotisíckrát jsme si mohli přechíst výklady o smyslu života. Stotisíckrát jsme je mohli pochopit. Ale byly to CIZÍ ŽIVOTY. Důležité bylo pochopit TEN SVŮJ.

– Pamatuješ na to, když jsi byla rybou? zeptal se Jan. Marta seděla vedle něho. Pila citronovou šťávu s ledem. Sklenice byla orosená. – Ano, řekla. – Měla jsem modrostříbrné šupiny. Uměla jsem krásně plavat... – Nepamatuju se, řekl Jan.

Později večer seděli v hospodě a pili pivo. Venku mezitím létali netopýři a chrousti. Venku byla mezitím tma. Letní tma otevřeného nebe. Marta a Jan seděli u stolu s Jiřím a pili pivo. Hospoda byla plná. Byla to letní hospoda. Hosté postávali mezi stolky a vestoje pili pivo. Všichni měli žízeň. Později se k Martě, Janovi a Jiřímu připojil Pavel. Byl to zvláštní večer. Bylo horko. Janovi a Martě, ale i Jiřímu připadalo všechno podivně neskutečné. To teplo i všichni ti lidé kolem. Mladíci žebrali o cigarety s nevinným a upřímným obličejem. Ta zvláštní nálada... Bylo to jako SEN.

Jan, Marta a Jiří poslouchali Pavla, který byl v hospodě už od oběda. Pavel se rozvedl. Jeho žena měla jiného muže. Jeho žena měla syna. Ten syn byl i Pavlův syn. Marta a Jan seděli v hospodě u piva a poslouchali, i když věděli nejméně o dvou tisících jiných způsobech, jak prožít večer. Mohli se milovat, večerět, dívat se na TV, poslouchat rozhlas, desky, kazety, mohli se hádat, natírat, lakovat, mohli mluvit, lhát si, dívat se

na film v kině, poslouchat koncert, líbat se v parku, procházet se, mohli si číst, hrát karty, zpívat si atd. Mohli dělat tisíc jiných věcí, ale ze všeho si vybrali právě tohle. Sedět, pomalu pít pivo, kouřit a poslouchat cizí vyprávění. Bylo to pro ně stejně důležité jako všechno to ostatní, co mohli dělat.

Večer pokračoval. Stáli před vchodem domu, kde bydlel Jiří. Poslouchali Pavla. Hlavní ulice města byla osvětlená po obou stranách zářivkami a výlohami obchodů. Bylo teplo. Vítr už nefoukal. Ti čtyři stáli čelem k silnici, takže všichni najednou uviděli kolo a na něm tři muže. Jeden řídil a šlapal, druhý seděl na „štangli“, třetí seděl na blatníku. Téměř před očima Marty, Jana, Jiřího a Pavla se zadní kolo složilo v půlce a muži se ocitli na silnici. – To by chtělo centrovací klíč. Nechcete centrovací klíč? Já ho mám doma, volal na muže na silnici Pavel. Neodpověděli mu. Majitel kola rovnal rukama zadní kolo. Druzí dva stáli na chodníku a radili mu. Když se řidiči podařilo zadní kolo vyrovnat, nasedli všichni tři znovu a rozjeli se. Ujeli deset metrů a kolo se ohnulo v půlce jak list papíru. Cestující opět seděli na silnici. Pavel, Jiří, Marta a Jan se zasmáli. Majitel rovnal kolo. Pasažéři odešli pěšky. Řidič srovnal kolo, nasedl a vyjel ke křižovatce. Na křižovatce blikalo oranžové světlo. – No nic. Půjdu, řekl Pavel. – Půjdu za těma třema. Třeba s nima ještě bude sranda. Jiří odemkl klíčem a zmizel. Marta a Jan šli pomalu k bytu, kde bydlel Jan. V bytě, kde bydlel Jan, bydlela někdy taky Marta.

Doma se Marta dívala, jak překapává voda přes filtr s kávou. Jan se holil. – Dáš si kávu? zeptala se. – Ne. – Budeš ještě dneska něco dělat? zeptala se. – Ne, řekl. Marta si připravila kávu. Odnesla si ji do pokoje. Položila ji na kulatý stůl se skleněnou deskou. Zapálila si cigaretu. Nohy si natáhla na protější křeslo. Šaty jí sklouzly a odhalily opálená stehna. Jan si sedl na zem na ostře hnědý koberec. Zapálil si cigaretu s bílým filtrem a natáhl se pro popelník ze silného bílého skla. Marta listovala v nějakém časopise s barevnými obrázky. Jan se natáhl na koberci a sledoval bledě modrý proužek dýmu z cigarety. – Problém je v tom... Myslel si. – Proč problém?

Od mládí jsme vychováváni pohádkami. Dobrodružná četba jsou pohádky. Vyfabulované příběhy... A dítě doroste a hledá kolem všechna ta dobrodružství, kterými bylo krmeno, a zjistí, že to tak opravdu není, že život je obyčejný. Od rána do večera. Žádné únosy, hrdinství, čest, pravda... Všechno to má ostříhané hroty... Nějak cítíme přítomnost toho všeho, ale proplováme mimo to. Vykrmení pohádkami a neskutečnými příběhy. Dožadující se pohádek, které nám realita obyčejného života odmítá dávat... A někdo se vrhne na detektivky, někdo se stane opravdovým špiónem nebo letcem, někdo se vrhne na sexuální dobrodružství, někdo prožívá dobrodružství alkoholických cest... Vybočení. Hledání sebe jako vysněného hrdiny. Hledání bez výsledku. Náhradní hrdinství. Náhradní program. Ale kdybychom předložili dětem život úředníka místo Robinsona... Utíkali autoři pohádek před realitou? Potřebují děti pohádky? Asi jo... Ale musí to být těžce vyfabulovaná dobrodružství? Existují pohádky v dospělém životě? Ano... Každý z nás je pohádka. Každý z nás přibarvuje obyčejné prožitky. Lže, aniž by chtěl ubližovat. Ubližuje, aniž by lhal...

V tu chvíli se Marta zvedla z křesla. Zamáčkla cigaretu a odložila časopis na skleněnou desku stolu. Vstala a položila bosou nohu na pás kůže, který se objevil Janovi, nataženému na koberci, mezi kalhotami a vysoukaným tričkem. – Co děláš? zeptala se. – Myslím... Tedy měl bych být, řekl Jan. – Jdu se vykoupat, řekla. Cestou si rozepínala šaty. – Tedy jsem, myslel si Jan. – Je vůbec moje pohádka ke čtení? Vždycky se najde podobný blázen. Možná je moje pohádka cestou z osamělosti. Navázat kontakt. Přidružit se. Přisednout si k ohni a kouřit, opékat kusy masa, podělit se a jíst. Podílet se. Být při tom. Někoho mít. Aby měl někdo mě...

Marta se tehdy odešla koupat. Jan ležel natažený na koberci. Říkal si, že tady dnes v noci bude Marta spát. Věděl to už dřív, ale uvědomil si to úplně, až když slyšel šustot tekoucí vody. Představil si, jak zvedá levou nohu a namáčí ji do horké vody. Marta ještě nikdy nebyla ničí manželka. Marta nebyla

ani Janova manželka. Jan už jednou byl něčí manžel. Marta byla pěkná žena. Vlasy měla o něco méně červené než Eva. Eva měla vlasy ještě méně červené než Rita Hayworth. Jan si představil Martu, jak si opatrně sedá do vany, jak si oběma rukama sčesává dozadu vlasy o něco méně červené než Eva a o hodně méně červené než Rita Hayworth. Jan si představil Martu, jak se pomalu klade na záda do horké vody a voda vystoupí až po pojistný kanálek a začne pomalu crčet a přetékat kanálkem někam do hlubin kanalizace. – Marta se natáhne, na chvíli se uvolní s rukama podél těla, očima zabloudí na strop, ale strop neuvidí, protože na šňůrách nad vanou visí moje slipy, košile a ponožky. Uvidí moje prádlo. Pravou ruku ohne v lokti a pohladí si prsa. Přejede rukou po břiše, představoval si Jan. Pak si sedl a zavolal: – Marto!

Marta ležela uvolněná ve vaně. Ruku ohnutou v lokti měla volně položenou na břiše. – Marto! zavolal Jan a ona řekla: – Co je? – Nic... Jen mě tak něco napadlo, řekl Jan už ve dveřích koupelny. Stál a díval se na Martu. Marta byla pěkná žena. Měřila 171 cm. Měla dlouhé, opálené nohy. Nehty na prstech mívala obvykle tmavě červené. – Co tě napadlo? zeptala se Marta a otočila hlavu na Jana. – Nic... Nedokázal jsem si tě před chvílí vybavit... Musel jsem se jít podívat, řekl Jan. – Jsi cvok, řekla Marta. Jan se vrátil do pokoje. Natáhl se do křesla, zapálil si cigaretu s bílým filtrem a vyfoukl kouř. Teď si dokázal vybavit Martu úplně přesně. – Marta má hnědé oči. Maluje si řasy. Nepoužívá stíny. Jenom hnědou tužku. Má dlouhý krk. Má dlouhý, štíhlý krk. Má ňadra s velkými tmavými bradavkami, říkal si Jan, ale nedokázal odhadnout jejich velikost podle čísla prádla, protože Martu nikdy nikdo v podprsence neviděl. Měla o něco menší ňadra než Eva. Eva měla určitě menší ňadra než Rita Hayworth. Má velké rty, které se jí někdy lesknou... – Jendo, máš nějaký čistý ručník? zavolala z koupelny. Jan se zvedl z křesla, otevřel skříň, vybral veliký žlutý froté ručník a podal ho Martě. Na Martu padala voda ze sprchy. Měla za měsíc oslavit dvacáté páté narozeniny. Jan před čtrnácti měsíci oslavil třicetiny.

Marta si utřela tělo žlutým froté ručníkem, vylezla z vany a natírala se pleťovým mlékem. Jan čekal v pokoji. Nechtělo se mu spát, pocítil nervozitu, ale nevěděl proč. Vzpomněl si na to, co kdysi někde četl. Autoři toho článku doporučovali, aby se fotograf s modelkou úplně sžil, že jenom tehdy se bude práce dařit, opadne-li ostych, tréma, zábrany. Doporučovali, aby umělec s modelkou prožil týden, ale doporučovali taky, aby se s ní nikdy nevyspal. Doporučovali určité napětí mezi umělcem a modelem. Něco, co by umělce hnalo k tomu, aby udělal dobrý portrét, aby do toho dal všechno, co si ušetřil v posteli. Jan si na to vzpomněl a uvědomil si, že po této stránce jsou jako umělec a modelka dávno vyřízeni. Marta taky nebyla žádná modelka. Živila se poctivou prací v psychiatrické léčebně. Její pracovní zařazení bylo: klinická psycholožka.

– Moje matka je zdravotní sestra, řekla mu kdysi Marta. Povídala mu o sobě, ale neřekla mu toho moc. – Moje matka je zdravotní sestra, řekla mu a pak mlčeli, jako by tím bylo řečeno vše. – A otec? pomohl jí Jan, aby nebylo ticho. – Obvodák... Matka je jeho druhou ženou... Předtím, než se vzali a než jsem se narodila, měl jinou zdravotní sestru, ale ta zas nebyla moje matka. Jinak je to úplně fuk... – To je pěkné. Chceš mi vůbec něco říct? zeptal se Jan. – Nevím. Nejsem si jistá... Jestli na tom vůbec záleží... – Nezáleží, ale zkus to. Konečně, tys to byla, kdo mě seznámil s psychoanalýzou a pojmy jako ego, superego, terapeut, podvědomí, pudy... – Tys o tom fakt předtím nic nevěděl? – Nic moc, ale teď mám chuť tě vyslechnout. Vyměníme si úlohy. Zapadnem sem do lokálu, něco si dáme a budeš mi povídat..., řekl Jan, ale nezapadli nikam. Šli k němu domů. Marta si lehla na postel. Otevřeli si láhev vína. Zapálili si a zhasli světlo. Bylo to jednou v zimě. Přes světlo lampy za oknem mohli vidět vločky padajícího sněhu. – Moje matka je zdravotní sestra, řekla Marta. – Já vím, řekl Jan a pak už se nedívali jeden na druhého a Marta povídala a Jan si představoval lékaře v bílém plášti, v nejlepších letech, v jakých se právě nacházel i on. Viděl pokoj lékařů, bílé

kovové skříně plné barevných krabiček tablet, injekcí, sterilizátory z ušlechtilého kovu, knihovnu plnou odborných knih, stůl, na něm starý psací stroj značky Underwood nebo Royal, viděl toho lékaře, jak přechází po místnosti, má noční službu, dívá se z okna a kouří cigaretu bez filtru. Letku nebo globusku nebo lípu. Viděl mladou sestru, která si sundala čepeček a zástěru. Viděl nevěru budoucího Martina otce s Martinou budoucí matkou. Ona měla tmavé vlasy vyčesané do drdolu nebo nahoru podle módy tehdejších let. On měl krátkého ježka a jmenoval se Neuman. A doma měl jinou zdravotní sestru, se kterou to kdysi začalo stejně. Neměli děti. Možná to byl důvod, proč padl do náruče jiné zdravotní sestry. Možná to bylo něco docela jiného, ale to už dnes nikdo neví. Stalo se. Scházeli se tajně po kavárnách staré Olomouce. Milovali se při nočních službách. Pokud to jen trochu šlo. Trvalo to rok, dva roky. – Jak dlouho to trvalo? zeptal se Jan a Marta řekla: – Co? Když jí Jan vysvětlil, o co mu jde, odpověděla mu: – To já nevím. Nemělo cenu se tím zabývat. Doktor Neuman se rozvedl a oženil. Z nemocnice přešel na obvod. Bydleli v jednom pokoji u rodičů Martiny budoucí matky. Jan viděl, jak jim to vadí, jak je to štve, jak hledají soukromí. Jan si představoval, jaký měli oba strach předtím, než se Marta narodila, protože oba si dokázali představit detaily, oba byli zdravotníci a oba byli pověřiví. Ale navzdory všemu se jim narodila fialová holčička, které dali jméno Marta. Prosadil si to on, i když ona chtěla Zuzanu. Měli Martu a přivezli si ji domů, do jednoho pokoje u rodičů Martiny matky. Měli Martu a Marta bývala často nemocná a v noci plakala a on ji nosil na rukou, a když nebyl doma nebo když byl utahaný jak pes, nosila ji na rukou její matka. Často měla nemocné průdušky. Byla hubená, bledá holčička, která i v létě nosila běžové punčocháče. Když konečně dostali byt, přestěhovali se na Foerstrovu ulici do domu, který z letadla vypadal jako protažené „S“, který byl postavený z panelů skoro až na konci města Olomouce. Zařídili si byt. Koupili si nábytek, koberce, televizor a Škodu Octavii. Otec měl rád klasickou hudbu. Když měl čas, pouštěl

si Beethovena, Mozarta, Chopina, ale i Berlioze. Když měla čas matka, poslouchala i ona. Holčička Marta se pohybovala v rodinném prostředí, kde vládl vzácný klid, oboustranné porozumění a pohoda. Chodila do školky a lpěla na učitelkách.

– Měla jsem je ráda. Opravdu, řekla Marta a pak poprosila o cigaretu. Když jí Jan podal zapálenou cigaretu, pokračovala: – Ze začátku jsem se tam bála. Bála jsem se ostatních dětí. Bála jsem se chodit sama přes chodbu na záchod. Jednou, když jsme po obědě spali, jsem se pokakala... Janovi to na jednu připadalo strašně směšné. – Čemu se směješ? – Nic. Jenom jsem si představil, že by ses mi teď vykakala do postele... – Jsi normální? – Promiň, promiň, mluv. Moc mě to baví. Já už nebudu debil. – Tak mi aspoň dolij. Jan vzal její skleničku a dolil ji až po okraj bílým vínem. Jan řekl: – Ale... Ale pokračuj. – Ale ty mi dlužíš taky jedno sezení, řekla Marta a myslela tím to, že jí ještě Jan o sobě skoro nic neřekl. – Ale teď jsem terapeut já, řekl Jan. – Ale ještě jsi mi nikdy neřekl nic o své ženě Evě... – Moje žena Eva byla moje žena, řekl Jan. – No tak promiň, řekla Marta. – Není co... Pokračuj, prosím tě. – Dolij... – Tys to už zničila? – Už jsem to zničila a začínám být opilá, zarýmovala. – Opij se, Martuško. Opij se. Stejně jsem tě v takovém stavu ještě nikdy neviděl. – Ale víš, že to nedělám. – Co? – Mám ti opravdu odpovědět, nebo to byla z tvé strany stupidní slovní hříčka? – Mám ti opravdu odpovědět, nebo to víš? řekl Jan a Marta se zasmála a Jan se přestěhoval z křesla do své postele. Jan měl širokou postel, kam se dva lidé pohodlně vešli vedle sebe, aniž by se museli dotýkat. Leželi vedle sebe na zádech a po chvilce prošení Marta pokračovala.

Jan seděl v pokoji. Mezi ukazovákem a prostředníkem levé ruky držel vyhasnutou cigaretu s bílým filtrem. Slyšel Martu, jak otvírá skříň na chodbě. – Ano, slyšel jsem Martu, jak otvírá skříň na chodbě a očima a rukama si vybírá jednu z mých košil, aby si ji natáhla na své nahé tělo... V poslední době se jí zalíbilo nosit moje košile. A samozřejmě, že si vybere ty nejlepší. Ty, co nosím nejradši. Tu světlou s jemnými modrými

a žlutými čárami, nebo tu černou, kterou mi koupila Eva v Budapešti. Na levé manžetě už je trochu roztřepená. To asi od hodinek... Pod levou paží má malou díрку, která se pořád zvětšuje... Jednou se utrhne celý rukáv... Jednou se utrhne celý rukáv a bude ji mít na sobě Marta a já si nerad kupuju košile. Košile by měly dávat mužům ženy. Jako dárky, nebo jako košile...

Marta vešla do pokoje v černé košili, kterou koupila Janovi Eva v Budapešti. Přešla k přepážce, která oddělovala zařízení pokoje od místa, kde měl Jan postel. Jan měl velikou postel. Matrace byla dvacet centimetrů nad zemí. Těch dvacet centimetrů tvořil prostor, kam se měly ukládat přikrývky. Jan to dělal málokdy. Marta vždycky. Nad postelí bylo několik poschodí polic. Na policích ležely knihy, rádio značky SONY, budík a všelijaké zbytečnosti. Stěna v nohách postele byla natřena bílou barvou. Jan si tam vyvěšoval svoje poslední fotografie. Polštáře a přikrývka měly tmavě zelené povlečení, které ladilo s celkovým zařízením pokoje. V pokoji převládala tmavě zelená a bílá. Doplnky byly ze skla a chromovaného kovu. Koberec byl ostře hnědý.

Jan slyšel šustění přikrývky. Slyšel lupnutí, jak Marta zapnula tranzistorové rádio u postele. Slyšel hudbu. Přímo královská filharmonie hrála Mozarta ve stylu disco. Pak rádio řeklo: – In fünf Sekunden ist es dreiundzwanzig Uhr... Bong!!! Es ist dreiundzwanzig Uhr... – Pojd' si lehnout, řekla Marta. – Ale jo. Už jdu, řekl Jan a do zpráv v německém jazyce si svlékl tričko a kalhoty. – To dnešní kouzlo je jaksí pryč, řekl ještě a šel si vyčistit zuby. – Bylo kouzlo, bude jiné, říkal si při čištění zubů a pak se vrátil a lehl si k Martě. – Natáhni mi budík, řekla. – Ty zítra nevstáváš, řekla s výčitkou v hlase. – Ale vstával jsem v sobotu, myslel si Jan. Odložil budík, a když se ruka vracela, zůstala na Martině nadru. – Zhasni a něco mi chvilku povídej, řekla. – K čemu povídání... To dnešní kouzlo... – Já vím, je pryč, řekla. Zasmáli se. – Tak ať... – Dej mi pusu, řekl. Dala mu pusu. Jan jí dal taky pusu. Ona mu dala novou pusu a on jí zase další a další, až už nevěděli, kdo komu dává pusu, a pootevřeným

oknem vnikala do pokoje letní noc. Na pouliční lampu narážely můry. Oranžová světla na křižovatce nepřestávala blikat. Někde v dálce zahoukal vlak na nechráněném přejezdu. – One of us is lonely, zazpívalo rádio, které nevypnuli. – Miluj mě už, řekla moc potichu. – Miluj mě ty, řekl ještě tišeji a pak už neříkali nic. Jenom milovali jeden druhého a druhý prvního, až už vůbec nevěděli, kdo koho miluje, a necítili strach, smrt, žízeň, osamělost, myšlenky, stud, starosti, světlo, tmu, barvy, vůně, konvence, peníze, morálku, okolní svět.

Jan se ústy dotýkal nahého levého ramene. První, co ho napadlo, bylo: – Máš krásně opálené nohy... Leželi vedle sebe a mlčeli a pak Marta vstala a odešla do koupelny. Jan slyšel, jak teče voda. Marta se vrátila. – Dobrou noc, řekla a Jan řekl: – Dobrou. Vypnul rádio. Marta se k němu přitiskla zadkem. Jan ležel na zádech a nechtělo se mu spát a ještě pořád myslel na to ztracené kouzlo.

Nechtělo se mu spát. Měl chuť na cigaretu. Vstal, přešel pokoj a vešel do druhého pokoje, který sloužil jako ateliér. V místnosti byla tři plátěná křesla, malý stolek a skříň, v níž měl uloženy fotografie a negativy, filmy a papíry. Pracovní pult byl pod oknem. Mimo to tam byly polštáře, tři reflektory, Janovy fotoaparáty, gramofon SONY a dvě reprobedny, zásoba cigaret a alkoholu. Jan si rozsvítil světlo nad pultem. Odhrnul závěs a otevřel okno. Záclony tam nebyly. Záclony nebyly ani v obývacím pokoji, ani v malé modré kuchyni. Nebyly nikde. Jana nikdy nenapadlo, že by si je mohl pořídit. (Bylo tolik jiných věcí, které neměl.) Ale měl chuť na cigaretu. Zapálil si a posadil se do plátěného křesla, které bylo někde uprostřed ateliéru. Pak vstal, vzal si z pultu popelník, přitáhl si malý stolek, položil na něj popelník a nohy, ale ještě pořád to nebylo ono. Znovu vstal, otevřel skříň a nalil si bílé víno do sklenice od hořčice. Pak se vrátil, napil se, ale pořád to nebylo ono. – Chtěl jsem si jenom zakouřit a něco si vypít, abych líp usnul, ale nepomohlo to. Musel jsem myslet na Martu a na Evu a na svoji práci a na práci jiných a na to, na co jsem myslel předtím, než jsme se s Martou milovali...

Ted' už Marta spala, ale musel na to myslet pořád. Jako by si v něčem chtěl udělat pořádek. V něčem, kde se už dávno pořádek měl udělat, i když věděl, že když se někde udělá pořádek, trvá jenom chvilku, aby se změnil v nepořádek, že pořádek není trvalý stav, že vyrovnanost není trvalý stav. V tu chvíli cítil, že miluje Martu. Noc trochu ochladila léto. Ke světlu se přimotaly mury. Chtěl posbírat všechno, co věděl, co mohl vědět, co nevěděl a co nemohl vědět, a někam to zavřít do šuplíku, napsat na to kód, založit, utřídit, zapomenout, ale MÍT TO. V tu chvíli chtěl naložit se svým životem jako se svými negativy. Cítil, že miluje Martu. Cítil z toho citu vyrovnanost a sílu, aby to dokázal. Otevřeným oknem znovu zahoukal vlak. Byla nedělní noc. Ochlazená letní nedělní noc. Jan upil vína a potáhl z cigarety a nevěděl, jak začít, jak se pohnout z místa. Bylo toho tolik... (Bylo toho tolik?)

– Příliš mnoho lidí se zabývá podružnými věcmi, napadlo ho. – Příliš mnoho lidí myslí na cenovou politiku, na přednosti a nevýhody nové škodovky, na výhody a nevýhody sporozíra, družstevní výstavby svépomocí, na výhody plynu proti elektřině, na přednosti hovězího zadního před přednostmi hovězího předního. Příliš mnoho lidí jezdí městskou dopravou. Příliš mnoho lidí si chce užít všechno, co je možné si užít za peníze. Příliš mnoho lidí miluje sebe. Příliš mnoho lidí si chce nakládat se svým tělem a se svým svědomím, jak se jim zlíbí. Příliš mnoho lidí nechce zvítězit, nebo prohrát. Příliš mnoho lidí se smířilo se stavem mezi tím, se setrvalým stavem. Příliš mnoho lidí umírá na rakovinu a infarkt myokardu. Příliš mnoho lidí věří v články typu: věřte-nevěřte. Příliš mnoho lidí si plánuje dopředu budoucnost. Příliš mnoho lidí žije o samotě. Příliš mnoho lidí konzumuje alkohol. Příliš mnoho lidí nevěří ničemu, myslel si Jan a dopil víno, dokouřil cigaretu a dolil si víno a zapálil si novou cigaretu a znovu se vrátil na své místo, i když se nedokázal v myšlenkách vrátit tam, odkud přišel.

Vzpomněl si na jinou knížku, kde si četl o tom, co provádí NORADRENALIN, ACETYLCHOLIN, HISTAMIN, 5 – HT, GABA, transferázy, koenzymy, enzymy, hormony, lipázy,

dehydrogenázy, co to je DNK a RNK. Myslel na to, ale nedokázal si představit, že by život znamenal jenom dvě spirály nabité aminokyselinami, které mají úplně přesný pořádek. Jedna vedle druhé. Nedokázal pochopit, že tak moc záleží na nějakém dusíku, kyslíku nebo síře, a když ano, pak by mělo jít všechno dokázat. Že lásku způsobuje zvýšený obsah toho a toho v mozku, toho a toho v krvi a toho a toho v moči, že přirozená žravost se dá zničit úbytkem toho a toho v tkáňovém moku, v plazmě, v ribozomech, že rakovina se dá léčit tím a tím, že smrt je vlastně zbytečná baba...

Jan přešel k oknu a díval se ven. Opět zahoukal vlak. Prázdnou ulicí projelo auto. Byla letní noc. Někde daleko dopadly hrací kostky na zelený potah stolu. Někde někomu padla karta a vyhrál peníze. Někde někdo nemohl spát a rozsvítil si noční lampičku, noční světlo, aby nebyl tak sám. Někde se někdo modlil k Bohu. Někde někdo žálil. Někde se milovali. Někde někdo nalil tmavě červenou tekutinu na kostky ledu. Někdo cucal citron. Znovu zahoukal vlak. Železničář v tmavě modrých špinavých montérkách mával špinavým žlutým praporkem. Přednosta stanice zvedl telefon. Lékař, jenž měl noční službu, se natáhl v bílých plátěných kalhotách a přikryl se dekou. Noční hlídač obešel svůj rajon a pak se vrátil do budky, odstranil gumu, která držela víko kastrolu, a lžičkou začal jíst vepřový guláš. Několik zfetovaných mladíků se tisklo do koutů ve špinavém pokoji polozbouraného domu. Vrchní v nočním klubu začal inkasovat od posledních hostů. Barmanka setřela hadrem beztak už dost čistý a lesklý barový pult. Číšník, který se přišoural, si zapálil cigaretu a barmanka mu podala po zrcadle stolu jednu malou vodku. Strážmistr, který byl na obchůzce, se ohlásil vysílačkou a pak si zapálil cigaretu. Opilí hosté z nočního klubu se vypotáceli na nezkažený vzduch a začali zpívat. Někdo někomu telefonoval, psal dopis, knížku, poslední dopis. Někdo se přecpal barbituráty a zvracel a čekal na smrt, kterou si nedokázal představit. Někdo se právě narodil a řval na svět. Někde v panelovém městě si promítli pornografický film a pak nevěděli, co dělat. Někoho řezalo

svědomí. Někoho mučilo tělo. Dozorčí na bráně se podíval na hodinky a hlasitě zívł. Řezník na sanitních jatkách rozřízl praseti břicho. Někdo hleděl do skript a snažil se pochopit PROČ a JAK. V továrnách, kde se pracovalo v noci, někdo pracoval. Někdo se ukryl za haldu pytlů s materiálem a spal. Někdo počítal peníze. Někdo minuty, hodiny, dny... Ale většina lidí spala. Spala v lehkých pyžamech pod lehkými přikrývkami. Spala bez pyžam, bez přikrývek, v šatech, v tričkách, spolu, o samotě, se sny, beze snů. Většina si žila svou třetinu života potmě, se zavřenýma očima.

Jan přivřel okno a vešel do pokoje, kde spala Marta. Marta spala na pravém boku. Čelem ke zdi. Viděl její vlasy. (O něco méně červené než měla Eva. O hodně méně červené než měla Rita Hayworth.) Viděl její ramena, která se pravidelně pohybovala. Viděl světlo, které dopadalo na spící Martu, ale nedokázal v něm najít nic zvláštního a zajímavého. Odhrnul přikrývku, lehl si a přitiskl se k tomu horkému tělu. Marta se pohnula. Protáhla se a přetočila se na záda. – Marto, Martuško, měl jsem sen, řekl Jan tak potichu, aby to neslyšel nikdo jiný než ona. – Co blbneš... Spi už, řekla a v tu chvíli, v tu letní noc, v tu vteřinu se stala pro Jana znovu obyčejnou ženou.

Zazvonil budík. Marta se natáhla a přerušila zvonění. Jan se převrátil na druhý bok a přetáhl si přikrývku přes ramena. Marta vstala a zaskřípala na parketách. Z kuchyně se ozvala tichá hudba z tranzistoru, který si tam přenesla. Jan chtěl spát, ale nemohl. Čekal, až se zavřou domovní dveře, až zaharaší klíč v zámku. Ještě předtím slyšel téct vodu v koupelně. Slyšel syčení plynu v malé modré kuchyni. Slyšel zprávy rakouského rozhlasu a znovu hudbu. Věděl, že ho Marta nebude budit, že si vypije kávu nalačno a k tomu si vykouří cigaretu. Vyčištěná a umytá si stáhne vlasy dozadu a nasadí si brýle, které nosí do zaměstnání stejně jenom pro efekt, protože její oční vada je zanedbatelná. Oblékne si obyčejné letní šaty, které nosí do práce. Energicky zamáčkne cigaretu s dlouhým hnědým filtrem do skleněného popelníku a půjde se kontrolovat